

Vastaanottaja
Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Asiantuntijalausunto valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston kokous 25.10.2023

Maahanmuuttoviraston lausunto asiassa HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle val-tion talousarvioksi vuodelle 2024

Teema: PL 32 - Kotoutuminen ja kansainvälinen osaaminen - Kotoutumisen kipupisteet, joihin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan määrärahoilla on yhteys

Maahanmuuttovirasto kiittää valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostoa mahdollisuudesta lausua otsikkoasioissa.

Maahanmuuttovirasto toteuttaa arjessa visiotaan, joka kytkee viraston koko toiminnan yhteiskunnan toimivuuden edistämiseen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Vastaanotto toiminta on suunnitelmallista ja tehokasta. Toimiva ja kilpailukykyinen yhteiskunta on myös turvallinen. Sujuva maahantulo tarkoittaa toiminnan nopeutta ja ennakoitavuutta sekä digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä. Palveluiden on oltava asiakaslähtöisiä ja ihmiskeskeisiä. Tämä edellyttää asiakkaiden erilaisten tarpeiden ja elämäntilanteiden ymmärtämistä. Muuttajien määrän kasvaessa toiminnassa onnistuminen edellyttää myös tehokkuutta ja riskienhallintaa. Varautumisen ja valmiuden on oltava suunnitelmallista. Asiakaspolkujen merkittävä parantaminen puolestaan edellyttää verkostomaista toimintaa ja kehittämistä. Virasto näyttää suuntaa arvioiden, avustan ja tukien muita lupaprosesseihin ja maahanmuuton asiakaspolkuihin liittyviä toimijoita.

Kansainvälinen osaaminen

Maahanmuuttoviraston visio 2023-2027 kytkee viraston koko toiminnan yhteiskunnan toimivuuden edistämiseen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Sujuvat lupapalvelut työntekijöille, erityisasiantuntijoille, yrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen vahvistavat Suomen asemaa kilpailussa parhaista kansainvälisistä osajista. Viraston tavoitteena on ratkaista työ- ja opiskelulupahakemukset sekä näiden perheenjäsenten hakemukset 30 vuorokaudessa sekä erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien hakemukset perheenjäsenineen 14 vuorokaudessa. Maahanmuuttovirasto arvioi, että työ- ja koulutusperusteisten lupien 30 vuorokauden käsittelyaika tullaan saavuttamaan ensimmäisen vuosineljänneksen aikana vuonna 2024. Lisäksi hallitusohjelmassa tavoitellaan yli 4 000 euroa kuukaudessa ansaitsevien erityisasiantuntijoiden kohdalla viikon enimmäiskäsittelyaikaa.

Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin sisältyy vuoden 2024 talousarvioesityksessä Euroopan Unionin elpymisrahasto RRF:n rahoituksesta 2,635 milj. euroa kattaen täydentävässä talousarvioesityksessä tehdyn määrärahan siirtoesityksen. Rahoitus on osa RRF:n Maailmanluokan automaatiota digitaalinen infrastruktuuri osaajien maahanmuuton tueksi - investointikokonaisuutta.

Maahanmuuttovirasto edistää oleskelulupakäsittelyn sujuvuutta ja käsittelyaikojen saavuttamista suoraviivaistetun prosessijohtamisen keinoin, jota osa-automaatio tukee. Näin pystytään vastaa-maan kasvaviin hakemusmääriin. Oleskeluluupahakemuksia on tullut vireille elo-syyskuussa 2023 yhteensä 77 709 kappaletta, mikä on lähes 4 000 hakemusta enemmän kuin vastaavana aikana vuotta aikaisemmin. Päätöksiä on tehty 72 723 kappaletta.

Kuntiin siirtyminen ja kotoutuminen

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton käytännön toiminnan ohjaus, suunnittelu ja valvonta kuuluvat Maahanmuuttovirastolle. Virasto ohjaa vastaanottokeskuksia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) mukaisesti vastaanottopalveluiden järjestämisestä ja palveluiden kestosta sekä muusta vastaanottoon kuuluvasta käytännön toiminnasta. Virasto vastaa vastaanottokeskusten perustamisesta, lakkauttamisesta ja toimipaikoista. Virasto korvaa vastaanoton järjestämisestä aiheutuneet kulut valtion talousarvion rajoissa.

Vastaanottokeskus järjestää ja tuottaa turvapaikanhakijalle ja tilapäistä suojelua saavalle vastaan-ottolain mukaiset palvelut. Vastaanottokeskusten järjestämiin ja tuottamiin vastaanottopalveluihin ei kuulu kotouttaminen ja erityisten kotouttavien toimenpiteiden järjestäminen hakijoille.

Kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (1386/2010) sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Kotouttaminen ei siten koske turvapaikanhakijaa tai tilapäistä suojelua saavaa henkilöä, joka on vastaanottopalveluiden piirissä.

Arvioitaessa ajankohtaisesti mahdollisten tilapäistä suojelua saavien tai turvapaikanhakijataustaisten kotoutujien määrää, on hyvä hahmottaa vastaanottokeskusten asiakkaiden yleistä prosessia. Vastaanottojärjestelmässä oli 16.10.2023 kirjoilla 40 928 hakijaa. Näistä hakijoista 385 on saanut myönteisen päätöksen kansainvälistä suojelua koskevaan hakemukseen ja he ovat siirtymässä kuntiin ja kotouttamistoimenpiteiden piiriin. Vastaanoton piirissä olevista tilapäistä suojelua saavia ukrainalaisia on 34 635 henkeä, joista noin 18 000:lla vuoden maassa oleskeluaika täyttyy ja he olisivat oikeutettuja hakemaan kotikuntaa. Kotikuntaoikeuden hakeminen ja kuntaan siirtyminen on kuitenkin tilapäistäsuojelua saavan oman aktiivisuuden varassa. Siirtymistä kuntiin on pyritty nopeuttamaan ohjeistuksella, some-kampanjoilla, asiakastiedotteilla ja info-tilaisuuksilla.

Vuoden 2023 aikana vastaanoton piiristä kuntiin on siirtynyt yhteensä 10 678 turvapaikanhakijaa ja tilapäisen suojelun hakijaa. Kuntiin siirtyminen on

lisääntynyt kohti vuoden loppua: syyskuussa kuntiin siirtyi yhteensä 1 930 henkeä ja lokakuun puoleenväliin mennessä 993 henkeä. Vastaanottokeskusten lakkauttamiset ovat osaltaan nopeuttanut kuntiin siirtymistä, kun tilapäistä suojelua saavat joutuvat valitsemaan kuntaan siirtymisen ja toiseen vastaanottokeskukseen siirtymisen välillä. Kuntiin siirtymisen odotetaan lisääntyvän entisestään loppuvuodesta, sillä kuntamalli, jossa Maahanmuuttovirasto on ostanut vastaanottopalveluita suoraan kunnilta, päättyy. Kuntamallin vastaanottopalveluiden piirissä on noin 4 000 tilapäistä suojelua saavaa ja heistä valtaosa on oikeutettuja hakemaan kotikuntaa. Vuosina 2026 – 2027 maahan jääneiden tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten oletetaan pääosin palanneen takaisin kotimaahansa tai siirtyneen pois vastaanottojärjestelmästä kunnallisten ja hyvinvointialueiden palveluiden piiriin.

Ylijohtaja

Ilkka Haahtela

Suunnittelupäällikkö

Suvi Tiainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 24.10.2023 klo 15:03. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.